

De voorzitter van de Tweede
Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Uw brief van	Ons kenmerk	Contactpersoon	Zoetermeer
	FEZ/EDO/2002/18769		30 mei 2002
Onderwerp		Doorkiesnummer	
Kamervragen inzake "Waarborgconstructies in de			

Hierbij zend ik u het antwoord op de vragen van de leden van de CDA-fractie van uw Kamer inzake het Interdepartementaal beleidsonderzoek "Waarborgconstructies in de onderwijssector"

De minister van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschappen,

(drs L.M.L.H.A. Hermans)

Antwoorden op de schriftelijke vragen van de leden van de CDA-fractie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen inzake het Interdepartementaal beleidsonderzoek "Waarborgconstructies in de onderwijssector" (ingezonden d.d. 19 april 2002)

1, 3 en 11.

Het interdepartementale beleidsonderzoek (IBO) "Waarborgconstructies in de onderwijssector" was met name gericht op de vraag of waarborgconstructies de autonomie voor de instellingen kunnen vergroten en de risico's voor de OCenW-begroting kunnen beperken. Dit onderzoek werd ten tijde van de afronding beïnvloed door de ontwikkelingen op het gebied van het geïntegreerd middelenbeheer. Een ontwikkeling die de facto tot hetzelfde resultaat kan leiden als een waarborgconstructie met achtervang door het rijk, namelijk lagere financieringslasten voor onderwijsinstellingen. Pas toen duidelijk werd op welke wijze ook onderwijsinstellingen gebruik kunnen maken van het geïntegreerd middelenbeheer was het mogelijk een helder kabinetsstandpunt te formuleren ten aanzien van het rapport "Waarborgconstructies in de onderwijssector"

Het geïntegreerd middelenbeheer verenigt voor het onderwijs in zijn huidige vorm, zoals weergegeven in de brief van de minister van Financiën, Tweede Kamer, vergaderjaar 2001-2002, 28 035, nr. 4, twee uitgangspunten. Enerzijds worden onderwijsinstellingen als rechtspersonen met een wettelijke taak onder het geïntegreerd middelenbeheer gebracht, zodat de instellingen van de voordelen van het geïntegreerd middelenbeheer kunnen genieten. Anderzijds is zo veel als mogelijk gewaarborgd dat de minister van OCenW, mede op basis van de gehanteerde besturingsfilosofie, geen invloed heeft op het financieel reilen en zeilen van individuele onderwijsinstellingen. Gezien deze besturingsfilosofie is gekozen voor de nul variant.

Naar het zich laat aanzien, zal het geïntegreerd middelenbeheer er toe leiden dat voor de sectoren WO, HBO en BVE de volgende mogelijkheden en verplichtingen ontstaan:

- onderwijsinstellingen brengen al hun liquide middelen onder bij 's rijks schatkist (elke instelling krijgt op basis van een privaatrechtelijke overeenkomst een rekening-courant verhouding met de schatkist);
- eventuele tijdelijke liquide overschotten kunnen door onderwijsinstellingen op deposito's bij de schatkist geplaatst worden;
- onderwijsinstellingen kunnen roodstaan op hun rekening courant bij de schatkist (met een maximum van 10% van de

jaaromzet, zonder dat de minister van OCenW garant staat; zij betalen hiervoor een vergoeding van 25 basispunten;
- onderwijsinstellingen kunnen langlopende leningen afsluiten bij de schatkist op basis van hypotheek.

Het alternatieve instrumentarium om langlopende schatkistleningen voor onderwijsinstellingen bereikbaar te maken, is nog in ontwikkeling. Gedacht wordt aan een vrijwillige leenfaciliteit met hypothecaire zekerheidsstelling. Overigens kan hierbij benadrukt worden dat ook bij het alternatieve instrumentarium geldt dat onderwijsinstellingen hier facultatief aan kunnen deelnemen. Overigens is bij het bestuurlijk overleg over geïntegreerd middelenbeheer bij het onderwerp lenen, de nul variant door het onderwijsveld als meest wenselijk naar voren gebracht.

2.

Naast de twee beschreven waarborgconstructies is nog een derde type mogelijk namelijk de garantstelling. Deze vorm is in het onderzoek buiten beschouwing gelaten vanwege de financiële risico's voor de overheid en het kritische rapport van de Algemene Rekenkamer (TK, vergaderjaar 1997-1998, 25 945, nrs 1-2) ten aanzien van garantstelling.

4, 5 en 6

De gekozen nul variant betekent dat er geen verplichtingen ontstaan voor bemoeienis van het Rijk bij waarborgfondsen of vangnetten. Er is dus op basis hiervan geen sprake van een verplichting en er is dus ook geen wijziging van wet- en/of regelgeving nodig.

7.

Ja, het positieve oordeel van de werkgroep ten aanzien van de financiële positie van de sectoren op basis van de gegevens uit jaarrekeningen wordt gedeeld. Dit oordeel verdient echter voor de nabije toekomst enige nuancering. Zie ook het antwoord op vraag 8.

Over de financiële posities van de instellingen kan het volgende worden opgemerkt:

In 2000 hadden in het wo 2 van de 13 universiteiten een tekort op hun exploitatie van meer dan 1%. De solvabiliteit en liquiditeit van alle universiteiten voldeed aan de vigerende normatiek.

In hetzelfde jaar lag in het hbo de solvabiliteit van 3 van de 47 hogescholen beneden 10%; 6 hogescholen hadden een liquiditeit kleiner dan 0,6 en 7 hogescholen hadden een exploitatietekort van meer dan 1%. Van 1 hogeschool voldeden zowel solvabiliteit als exploitatieresultaat niet aan de vigerende normatiek.

In 2000 hadden in het bve 7 van de 43 ROC's een liquiditeit

kleiner dan 0,6 en 14 ROC's hadden een exploitatietekort van meer dan 1%. Van alle ROC's voldeed de solvabiliteit aan de norm. Van 4 ROC's voldeden zowel liquiditeit als exploitatieresultaat niet aan de norm.

In 2000 lag in het vo van 6 van de 340 instellingen de solvabiliteit beneden de 10%; 3 instellingen hadden een liquiditeit kleiner dan 0,6 en 46 instellingen hadden een exploitatietekort van meer dan 1%. Van 1 vo-instelling voldeden zowel liquiditeit als exploitatieresultaat niet aan de norm en van 1 vo-instelling voldeden solvabiliteit, liquiditeit en exploitatieresultaat niet aan de norm.

8.

De Cfi beziet voor alle universiteiten en hogescholen ook de begroting. Daarbij wordt gelet op signalen die iets zeggen over de te verwachten financiële ontwikkelingen. Zo spelen op dit moment in het wo-veld investeringsvoornemens in de huisvesting. Bve en vo instellingen hoeven bij hun jaarrekening geen begroting in te dienen. Het initiatief voor een eventueel bestuurlijk overleg over toekomstige ontwikkelingen ligt in de regel bij het veld.

De consequentie van het meest negatieve scenario dat in deze vraag wordt geschetst, zou kunnen zijn dat een instellingen niet meer aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen. Er kan op dit moment niet worden aangegeven hoe groot het percentage instellingen is dat in staat wordt gesteld dit meest negatieve scenario zelfstandig te overleven.

9.

Momenteel werkt een expertgroep aan richtlijnen voor een model financieel jaarverslag voor het po. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan financiële ratio's. In de expertgroep hebben de besturenorganisaties, de administratiekantoren en de accountantantsdienst van OCenW zitting. Voor het einde van dit jaar zal een concept financieel jaarverslag gereed zijn. Dit verslag zal begin 2003 worden getest bij een aantal gebruikers.

10.

Het is minder zinvol om het Vervangingsfonds en het Participatiefonds te laten scoren op de drie door de IBO-werkgroep gehanteerde criteria (doelmatigheid van onderwijsuitgaven, autonomie en risico's voor de OCenW-begroting). Deze fondsen vallen immers niet onder de definitie van waarborgconstructies, aangezien er sprake is van een declaratiesysteem. De fondsen zijn voor de volledigheid in het IBO-rapport beschreven, omdat ze een belangrijke rol vervullen in het opvangen van (financiële) risico's in het primair en voortgezet onderwijs.

12.

Nee. De ministeriële verantwoordelijkheid betreft primair de continuïteit van het stelsel en niet de continuïteit van de individuele instelling of een opleiding, tenzij met de continuïteit van een instelling of opleiding tevens de toegankelijkheid van het stelsel in het geding is.

Zoetermeer, 30 mei 2002

De minister van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschappen,

(drs L.M.L.H.A. Hermans)